

#04 — 2019

SULUK

PIQORIANGUARUK | TAG SULUK APM 2019 | YOUR PERSONAL COPY

air greenland

**Marriorneq
nuannarineqarluartoq**
Keramik er hot
50-55° Pottery is hot

Drømmelandet

Der gemmer sig en rigdom af kulturhistorie om fangstmænd og ekspeditioner i det øde Nordøstgrønland. Hytterne skal bevares for eftertiden, inden isbjørnene smadrer dem

TEKST: Marianne Krogh Andersen

På et tidspunkt så Inge Bisgaard mindst 70 harer på én gangude i det øde landskab. Det gibbede kraftigt i jægeren. Uhm, haresteg!

Men i Nordøstgrønland er jagt forbudt. Hun måtte

nøjes med en dåse kippers fra Slædepatruljen Sirius' depot med udløbsdato 1995. Så fisken var 20 år for gammel. Den var godt moset ud, men smagte ellers udmærket, forsikrer hun.

Arkitekten fra Nationalmuseet i Nuuk var på rejse i det fjerne Nordøstgrønland. I en åben gummibåd rejste hun sammen med et par eks-Siriusfolk 1800 kilometer rundt i et af de mest øde og mennesketomme landskaber på Jordkloden.

Indimellem kom hun til at tænke på barske opdagelsesrejsende som Ejnar Mikkelsen og Iver Iversen, der tilbragte 2½ år og overvintrede tre gange i det bælg sorte, iskolde polarmørke, mens de mera og mere desperate ventede på at blive opdaget af et sjældent forbipasserende skib.

Deres eget, Alabama, var skruet ned af isen, og de øvrige ekspeditionsmedlemmer for længst draget til hjemlige strande, idet de anså deres kammerater for døde.

For det tilfælde, at de stadig var i live havde de bygget Alabama-hytten af resterne fra skibet. Det blev Iversen og Mikkelsens redning.

Überort

Inge Bisgaard er arkitekt med speciale i bygningsrestaurering. Hendes opgave i Nordøstgrønland var - og er - at registrere og opmåle nogle af de omkring 350 fangsthytter og huse i den Nordøstgrønlanske Nationalpark. Et kæm-

peområde - større end Frankrig og Spanien til sammen.

Igen i år drager Inge Bisgaard til den fjerne egn, som hun anser for en af de mest dragende i Grønland.

- Man smider alt, hvad man har i hænderne for at komme derop. Det er så uberørt, så stor-slæt, så unikt. Historien er så spændende, at vi må beskytte den for eftertiden, siger hun.

De utætte, små hytter af tynde brædder og tagpap rummer minder om polarekspeditioner og deres kamp mod elementernes rasen. Om mænd, der tegnede kort og gik på opdagelse på stort set uberørt klippe. Der er levn fra norske og danske fangstmænds spartanske hverdag.

Gennem 4000 år har inuit drevet jagt i området. Der er ikke mange spor efter dem i dag, kun lidt redskaber og teltringe. Det eneste kendte møde mellem vesterlændinge og inuit var, da kaptein Clavering og hans folk stødte på 12 inuit i 1823.

En orlogmand ville demonstrere et gevær og affyrede et skud. Grønlænderne blev så skræmte over det skrämmende ildvåben, at de flygte over hals og hoved.

Margrethes blomster

De fleste vil nok blive overrasket over, at der i et så barskt og øde område som Nordøstgrønland gemmer sig så megen menneskelig bebyggelse. Selvom mange af hytterne mere eller mindre er smadret af isbjørne eller ædt af tidens tand.

For små hundrede år siden var Nordøstgrøn-

[KAL] Ella Ø-mut Ittoqqortoormiit avannaaniittumut aallarnissamut piareerput.

[DK] Klar til afgang ved Ella Ø nordvest for Ittoqqortoormiit.

[GB] Ready to leave Ella Island, northwest of Ittoqqortoormiit.

land et sted, som summede af guldfeber. Et ræveskind kunne indbringe mere end en månedsløn for en håndværker – hele 300 kr. Derfor sugede den øde egn fangstmænd og pelsjægere til sig fra især Norge og Danmark.

De boede på primitive fangstationer, og undervejs på jagtture i det ugæstfrie landskab overnattede de i endnu mere simple hytter på fem-seks kvadratmeter En seng, en kulovn, et vindfang med lidt proviant.

Forfatteren Jørn Riel har i sine bøger berettet om fantasier, løgnhelse og ganske almindelige særleje blandt fangstmændene. Selv arbejdede han som telegrafist. Hans udstyr står mere eller mindre urørt den dag i dag i Ørnereden.

I denne luksushytte – sammenlignet med boligstandarden i Nordøstgrønland – finder vi også vidnesbyrd om geologen Lauge Koch, en af de største polarforskere.

Efterhånden lægger ikke så få krydstogtskibe vejen forbi Ella Ø, den smukke lokalitet, hvor

Ørnereden med tilhørende hytter er placeret. Desværre mener nogle turister, at de har ret til at tage en souvenir med hjem fra hytterne.

For et par år siden raserede en isbjørn Ørnereden i sin jagt på føde. Den smadrede det meste af hytten. Men pudsigt nok lod den en buket papirblomster urørt. Måske af respekt for majestæten. For blomsterne er nemlig foldet af Dronning Margrethe. Hun besøgte sin søn, kronprins Frederik, på hans lange slædefærd i Nordøstgrønland.

– Vi havde ingen blomster til frokosten. Og så foldede jeg lige en lille buket i papir, fortalte dronning Margrethe mig for nogle år siden.

Ørnereden er for øvrigt helt speciel ikke blot på grund af naturens ødsle skønhed. Men også fordi den er indrettet og malet på smukkeste vis.

Frivillige fra Sirius

En gruppe eks-Siriusfolk med logistikchef Peter Schmidt Mikkelsen i spidsen tog for 29 år siden initiativ til at sætte nogle af de nedslidte hytter i Nordøstgrønland i stand.

Nanoq-gruppens arbejde foregår ganske frivilligt – og i de senere år under kyndig vejledning af Inge Bisgaard, der i nogle af hytterne har fået installeret et Google-kamera, så hun kan følge restaureringsarbejdet.

Ellers er det så som så med digitale plager i det fjerne hjørne af Grønland.

– Nordøstgrønland er frihed. Der er ikke noget. Der er højt til loftet. Det finder man ikke andre steder. Der er en helt speciel stemning blandt folk. Det er det vilde vesten – bare på en god måde. Her hjælper man hinanden, for der er ingen mobil-

dækning, fortæller Peter Schmidt Mikkelsen.

I de senere år er den såkaldte civilisation dog rykket tættere på. Mindre is giver krydstogtskibe adgang til tidligere uopnæelige kyster. Peter Schmidt Mikkelsen skønner, at der hver sommer er omkring 500 krydstogtgæster i Nordøstgrønland. Ikke alle retter sig efter reglerne. I princippet er alle hytter i Nationalparken fredet. Det vil der dog blive lavet om på, fortæller Inge Bisgaard. For virkelig at bevare de kulturhistorisk vigtigste hytter satser Nationalmuseet i Nuuk og de frivillige eks-Siriusfolk på at vedligeholde og istandsætte 32 hytter. De er udvalgt, således at de både repræsenterer norske og danske fangstmænd, de vigtigste polarekspeditioner og tiden omkring 2. Verdenskrig

Vejrstationer

Den kommende sommer vil Inge Bisgaard sammen med Sirius-folkene anlægge stier ved nogle af hytterne, som turisterne skal holde sig til. Derudover er det planen at opmåle og registrere Myggbukta, en norsk vejrstasjon. Fra Myggbukta blev der i 1922 for første gang sendt vejrmeldinger fra Grønland.

Under 2. Verdenskrig spillede vejrvarslingen fra Grønland en central rolle. En præcis vejrvudsigt var vigtig for både tyske tropper og de allierede. Derfor oprettede både tyskere, danskere og amerikanere vejrstasioner i Nordøstgrønland.

Det var i slagsmålet om disse vigtige informationer, at tyske og danske soldater kom i ildkamp langt ude i ødemarken. En dansk soldat, Eli Knudsen, mistede livet. *

[KAL] Tyskeq uumasorsiooq Alwin Pedersen illuarapalaanngumi uani najugaqarsimavoq. Ukiut 100-ngaata qaaqinunneranni igalaamerngit uumasunik spritiimiittunik imallit amma Berlingske Tidende 1930-kunneersoq suli nassaassaapput.

[DK] Den tyske zoolog Alwin Pedersen boede i denne beskedne hytte. Næsten hundrede år senere findes stadig hans kolber med dyr i sprit og et eksemplar af Berlingske Tidende fra 1930'erne.

[GB] The German zoologist, Alwin Pedersen, lived in this modest hut. Almost 100 years later, his jars with animals preserved in alcohol and a copy of the Berlingske Tidende from the 1930s are still here.

[KAL] Ella Ø-mul Ittoqqortoormiit avannaaniittumut aallarnissamut piareerput.

[DK] Klar til afgang ved Ella Ø nordvest for Ittoqqortoormiit.

[GB] Ready to leave Ella Island, northwest of Ittoqqortoormiit.

Land of Dreams

A wealth of cultural history about hunters and expeditions is hidden in remote Northeast Greenland. The huts here must be preserved for posterity, before the polar bears destroy them

TEXT: Marianne Krogh Andersen

Once, Inge Bisgaard saw at least 70 Arctic hares at one time in the desolate landscape. It gave a jolt in the hunter. Mmm, roast hare!

But hunting in Northeast Greenland is forbidden. She had to make do with a tin of kippers from the Sirius Sled Patrol's depot with a sell-by date in 1995. The fish was 20 years too old. It was rather mushy, but the taste was fine, she asserts.

The architect of the National Museum in Nuuk was travelling in remote Northeast Greenland. In an open rubber dinghy, she travelled together with a couple of ex-Sirius people, 1800 kilometres round one of the most remote, uninhabited landscapes on the planet Earth.

Occasionally, her thoughts went to tough explorers like Ejnar Mikkelsen and Iver Iversen, who spent two and half years and three winters in the pitch-black, ice-cold polar night, while they desperately waited to be found by one of the ships that very rarely passed.

Their own ship, Alabama, had been trapped in the ice and the other members of the expedition had long since left for the

shores of home, thinking their comrades were dead.

In case they were still alive, they had built the Alabama Hut from the remains of the ship. It was to be Iversen and Mikkelsen's salvation.

Pristine
Inge Bisgaard is an architect who special-

The leaky, small huts made of thin boards and tar-paper contain reminders of polar expeditions and their battles against the raging elements; of men who drew maps and explored a virtually untouched rock. They are the remains of Norwegian and Danish hunters' austere daily lives

For 4,000 years, the Inuit have hunted here. There are not many traces of them to-

**"Northeast Greenland is freedom.
There is nothing. There are wide open spaces"**

— Peter Schmidt Mikkelsen

ises in restorations. Her task in Northeast Greenland was – and is – to record and measure some of the approx. 350 hunter's huts and houses in the Northeast Greenland National Park. It is an enormous area – bigger than France and Spain combined.

Again this year Inge Bisgaard is travelling to the remote region which she considers to one of the most alluring in Greenland.

– You drop everything to come up here. It is so pristine, so magnificent and so unique. The history is so interesting, that we must preserve it for posterity, she says.

day, just a few tools and tent rings. The only known meeting between Westerners and the Inuit was when Captain Clavering and his people ran into 12 Inuit in 1823.

A mariner demonstrated a rifle and fired a shot. The Greenlanders were so frightened by the scary firearm that they ran off.

Margrethe's flowers

Most people would probably be surprised that there are so many human structures in a place so harsh and remote – although many of the huts have been more or less destroyed

by polar bears or have succumbed to old age.

Almost 100 years ago, Northeast Greenland was a place that buzzed with gold fever. A fox pelt could bring in more than a month's wages for a craftsman - DKK 300! This remote region attracted hunters and trappers from Norway and Denmark in particular.

They lived at primitive trading stations and on their hunting trips in the inhospitable landscape; they spent their nights in even simpler huts of five or six square metres: a bed, a coal stove, a wind shelter and some provisions.

In his books, writer Jørn Riel has told of fantasists, liars and plain ordinary weirdoes among the hunters. He worked as a telegraphist. His equipment remains more or less untouched even today in "Ørneden" - The Eagle's Nest.

In this luxury hut - compared to the housing standard in Northeast Greenland - we also find evidence of geologist Lauge Koch, one of the most significant polar explorers.

Nowadays, quite a few cruise ships stop at Ella Island, where Ørneden and its huts are located. Unfortunately, many tourists think that they are entitled to take a souvenir home from the huts.

A couple of years ago, a polar bear destroyed Ørneden in its hunt for food. It smashed most of the hut. Strangely enough, it left a bouquet of paper flowers untouched. Perhaps out of respect for her majesty. The flowers were

folded by Queen Margrethe. She visited her son, Crown Prince Frederik, during his sled journey in Northeast Greenland.

- We did not have any flowers for lunch. And so I folded a small bouquet in paper, Queen Margrethe told me a few years ago.

Ørneden is not only special due to nature's extravagant beauty, but also because it is beautifully decorated and painted.

Volunteers from Sirius

29 years ago, a group of ex-Sirius people lead by logistics manager Peter Schmidt Mikkelsen took the initiative to restore some of the worn huts in Northeast Greenland.

The Nanoq Group's work is completely voluntary - and in recent years it has been carried out under the expert guidance of Inge Bisgaard, who has installed a Google camera in some of the huts, so she can follow the restoration work.

Otherwise, there are not many digital worries in this far corner of Greenland.

- Northeast Greenland is freedom. There is nothing. There are wide open spaces. You do not find this in many other places. There is a very special atmosphere among the people. It is the Wild West - in a good way. Here, people help each other; there is no cell phone cover, says Peter Schmidt Mikkelsen.

In recent years, so-called civilization has however, moved closer. Peter Schmidt Mikkelsen estimates that each summer ap-

prox. 500 cruise tourists visit Northeast Greenland. Not everyone follows the rules. In principle, all the huts in the National Park are protected. This will, however, be changed says Inge Bisgaard. In order to truly conserve the culturally most significant of the huts, the National Museum in Nuuk and the ex-Sirius volunteers plan to maintain and restore 32 huts. They have been chosen, so they represent Norwegian and Danish hunters, the major polar expeditions and the period around WWII.

Weather stations

In the coming summer, Inge Bisgaard and the Sirius people will construct pathways between some of the huts, on which the tourists must stay. Furthermore, there is a plan to record and take measurements of Myggbukta, a Norwegian weather station. It was from Myggbukta that the first weather forecast for Greenland was sent in 1922.

During WWII, weather forecasts from Greenland played a central role. A precise weather forecast was important, both for the German troops and for the Allies. For this reason, German, Danish and American weather stations were established in Northeast Greenland.

It was the battle for this vital information that caused a firefight between German and Danish soldiers far out in the wilderness. A Danish soldier, Eli Knudsen, lost his life. *

[KAL] Inge Bisgaard aamma lektor Søren Vadstrup, illutnik aserfallatsaallinermik immikkut ilisimasalik, nalunaarsuinermk suliqaarluuni angalanermi umiatsiaaqgamik tikikkartortut.

[DK] Inge Bisgaard og lektor Søren Vadstrup, ekspert i bygnings-vedligeholdelse, på vej i jollen under registreringsrejse.

[GB] Inge Bisgaard and lecturer Søren Vadstrup, expert in building-maintenance, travelling in the dinghy during a survey trip.

